

הלכות יום טוב

צה) יום טוב שחל להיות בע"ש לא יבשל בתחילה מיום"ט לשבת, אבל מבשל הוא ליום"ט
ואם הותר הותר לשבת, ועושה אדם תבשיל מערב יום"ט וסומך עליו לשבת
ב"ש אומרים שני תבשילין וב"ה אומרים תבשיל אחד ואמר רבא הלכתא כחנא דידן ואל"בא
דב"ה

דב"ה, פירוש הטעם הוא משום דכתיב והיה כיום הששי והכינו את אשר יביאו וסתם ששי הוא חול רבמ"ו באייר ירד להם המן והיה ביום הששי בכ"א לאייר שהיה חול, חול מכין לשבת וליו"ט ואין שבת מכין ליו"ט ולא יו"ט לשבת :

(צו) **מנהג** כל ישראל לעשות עירובי תבשילין בפת ותבשיל על פי הלכות רב יהודאי, וכן כתב ר"ש ז"ל בהשובות, וכן כתב רבינו יעקב מ"כ דמהלוקת ב"ש וב"ה

לבשל לחוד הוא ולחמם חמין ולצלות דכל הני בכלל בישול נינהו דכתיב ויבשלו את הפסח ואינו אלא צלי, וגבי חמין אמר במסכת שבת הפשרו זהו בשולו ואיכא למאן דאמר לא זהו בשולו, אבל אפיית הפת לא קרי בישול בשום מקום והכי מוכח בע"ז גבי אלו

דברים של כותים אמורים הפת והשלקות ואמר התם בגמרא דפת מו"ח דברים שגורו ב"ש וב"ה הוא כדאיתא בפ"ק דשבת וגבי שלקות אמרינן בע"ז מנא ה"מ אמר קרא אוכל בכסף תשבירני ומים בכסף וגו' מה מים שלא נשתנו ע"י האור אף אוכל וכו' ופריך מידי אור כתיב ולא פריך למה גזרו על הפת א"כ ליתא בכלל שלקות דאפייה ליתא בכלל בישול,

והא דתניא חנניא אומר ב"ש אומרים אין אופין אלא א"כ עירב בפת ואין מבשלין אלא א"כ עירב בתבשיל ואין מוטנין את החמין אלא אם כן היה לו חמין ממונין מבעוד יום וב"ה אומרים מערב אדם בתבשיל ועושה בו כל צרכו אהמנת חמין קאי, אבל לפת מודו

דצריך פת דאפייה אינה בכלל בישול כדחנניא את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אליעזר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל

מכאן סמכו חכמים עירובי תבשילין סן התורה וליכא מאן דפליג, ועיקר פלוגתיהו דב"ש וב"ה בתבשיל אחד על כל התבשילין אבל בפת כולוה מודו דאין אופין אלא על האפוי בין לר' חנניא בין לר' אליעזר, וכי תימא היאך מערבין לדלוקי שרגא בתבשיל, משום דבשבת

בישול העירוב מדליקין את התתיו, ואע"ג דאפיית פת לא הוה במשכן וילפינן לה גבי שבת מבישול סמנין התם היינו מעמא דלא בעינן שם בישול וכיון דרמי לבישול ילפינן ליה מיניה אבל גבי עירוב בעינן שם בישול, ודקאמר בגמרא לא שנו אלא תכשיל

אבל פת לא, כדי לבשל עליו הוא דקאמר אבל לאפות צריך פת, ודקאמרינן מידי דמלפת או מידי דלא שכיה בעינן ולמעומי פת ודייסא דשכיחי ולא מלפתי לענין עירובי תבשילין דלא מערבין בהו, היינו כדי לבשל עליהן אבל לאפות מערבין בפת ודייסא, כך פירש רבינו

יעקב מ"כ, ורבינו הקדוש מדגפירא הראה לנו הירושלמי דפ"ב דיו"ט דפליג ר' יהושע אדר' אליעזר דאמר אין אופין וכו' ר' יהושע אומר אופין ומבשלים על המבושל וקיימא לן כר' יהושע [דר"א] שמותי הוא מתלמידי ב"ש הוא ואין הלכה כמוהם, וכשבאתי מצרפת

ראיתי בתוספתא דיו"ט פ"ב כך גבי עירובי חצרות ותחומין מערבין בפת לשבת ובתבשיל ליו"ט וכו' והעושה תבשיל מערב יו"ט אופה וכו' וכ"כ רב אחא משבחה אפן נראים הדברים כר"ף ז"ל כן נלע"ר, ואחרי שלא התיר הכתוב לעשות ביו"ט כי אם אוכל נפש והצריך לו במכשיריו

שאי אפשר לעשות מערב יו"ט, והאינו שנקראו הו"מ שבתו כמו שבת בראשית וכתוב הוא לברו יעשה וגו', ודרשו בו לכך ולא לכותים ועל זה אמר מוטנין כותי בשבת

אבל לא ביום טוב גזירה שמא ירבה בשבילו, וכתוב בפסח למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים וכתוב בחג וזכרת כי עבר היית ואתיא וזכירה לזכור על היין כל יו"ט ויו"ט

דאיתקשו מועדים זה לזה סעתי דינם לכל דבר בשבת וזלתי באוכל נפש כדאמרן, על כן אמרו שאסור לקנות ולמכור בו ולעשות משא ומתן כלל כדרך שאמרו שאסור בשבת שכתוב

בו וקראת לשבת עונג וכברתו מעשות דרכיך מצואו הפצץ ודבר דבר, הפצץ אמורים חפצי שמים מותרין שמשדכין על התינוקות ליארם ועל התינוק ללמדו ספר או אומנות,

ודבר דבר דיבור אסור ותרחרו מותר שאסור לחשוב חשבונות הבאים שמא יכתוב אבל אותן שעברו שאין בהן תועלת מותרין, וכן אמרו הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו ואומר לו תן לי מלה אחד כו' ובלכד שלא יזכיר לו סכום מקח, והולך אדם אצל חנוני הרגיל

הרגיל אצלו ואומר לו תן לי כך וכך רמונים וכו' ובלבד שלא יוכיר לו סכום מקח ואצל סוכר היין ובלבד שלא יוכיר לו סכום מדה ואפילו אם הוא כלי של מדה ימלאנו, והגן כסוף יו"ט אלו שהן משום מצוה אין מקדישין ואין מעריכין וכו', ויש לשאול דאמר ר' אלעזר פוסקין צדקה לעניים בשבת, ויש לומר דהתם שאני כדאיתא התם היינו טעמא דאין מקדישין כו' אע"ג דהוא מצוה גזירה משום מקח וממכר וכשכבר יצא ההקדש מרשותו ונכנס לרשות גבוה אין יכול להחליפו ואתי למישרי מקח וממכר, ואפילו הכי אם הקדיש כו' מה שעשה עשוי דתניא בתוספתא וכולן שעשאן ישראל בין אנוסים בין שונגים בין מוידים בין מוטעין מה שעשה עשוי בשבת ואין צריך לומר ביום טוב. וכן כמעשר תניא התורם והמעשר בשבת בין בשונג בין במזיד וכו' ובפרק שני דיו"ט ובפרק הניזקין כמודד לא יאכל מהן בשבת, אבל הפוסק צדקה לעניים אפילו אמר סלע זו לעניים מותר להחליפה כדאיתא בפרק הכל מעריכין אמר ר"ג האומר סלע זו לצדקה מותר לשנותה בין לעצמו בין לאחר ובין אמר עלי, וכן אמר רבא רלא שניא, ותניא כוותיה דרבא נדר צדקה ואין הקדש צדקה מאי קאמר לא נדר צדקה ולא הקדש צדקה אלא לאו הכי קאמר צדקה הרי היא כנדר לבל תאחר ואינה כהקדש דאילו הקדש אסור לאישתמושי ביה ואילו צדקה שרי לאישתמושי ביה והני מילי עד שלא באת לירי גבאי אבל משבאת לירי גבאי אסור לשנותה, ובפסחים פרק אלו דכרשים מוקיף להא דאין מקדישין מחובות שאין קבוע להם זמן, אבל חובות הקבוע להם זמן מקדישין, וכן הוא בשבת פרק שואל וכן הוא בירושלמי דפסחים פרק האשה ובפרק שני דיו"ט:

צו) מגלת סתרים אל יקלו בני אדם ליו"ט שני משום דירעינן בקביעא דירחא דאמר בריש יו"ט דשלחו מתם הוזהרו במנהג אבותיכם בדיכם וימנין הגורמי שמדא ואתי לאיקלקולי על כן יש להחמיר ביו"ט שני כבראשון, ועוד אמר מנדין על שני יו"ט של גלויה ולא הקלו חכמים בשני אלא לגבי מת דגדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה כדאיתא בריש מסכת יו"ט דאמר מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממים ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה מה שאין כן בבבצה, ואמר רב אשי אע"ג דלא אשתיה לא משהינן ליה דיו"ט שני לגבי מת כחול שוויה רבנן אפילו למיגר ליה גלימא ולמיגר ליה אסא מן המחובר ולהת עליו לכבוד הבריות, ואפילו הכי אמרינן בשבת פרק תולין דשלחו ליה בני בשכר ללוי מות ביום טוב ראשון ושני מהו וכו' שלח להו לא יתעסקו בו לא יהודאין ולא ארמאין לא ביום טוב ראשון ולא ביו"ט שני והאי דשלח להו הכי לפי שאינן בני תורה, ועכשיו שאין קהל גדול שאין בהן אינן בני תורה אין להקל בשני כבראשון, וגם רבינו יעקב מ"כ נדה בני אדם בצרפת שהקילו ביום טוב שני לקבור את המת וללכת חוץ לתחום, ושלח להם בני בשכר אינן בני תורה ואתם בני תורה בתמיה, ושולם, (אב"י):

צח) ואמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב אם יש מאותו המין במחובר לקרקע אסור ולערב נמי אמורין ככדי שיעשו, ואם אין מאותו המין במחובר תוך התחום מותרין ואם באו מחוץ לתחום אמורין, והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר, אם יש במינו במחובר אסור משום מוקצה שמא נהלשו היום ואף על גב דאיתא בירושלמי דיו"ט אין כותי צריך הכנה אין הכנה במחובר, בכדי שיעשו פירש רש"י לערב יו"ט ראשון דנולדה בזה מותרת בזה ומההוא בר מביא דאיתגוד ביו"ט ראשון ואישתחיים ביו"ט שני ואכלו מיניה בפרק שני דעירובין וכן פירש רבינו הם ביו"ט דהא דצריך בכדי שיעשו שלא יהנה ממלאכת איסור הנעשת על ידו, מותר לישראל אחר מיד ולא קתני בכדי שיעשו כדתניא במחובר דשני לן בין מחובר דאיסורא דאורייתא לאיסור תחומין דרבנן, אבל לאותו ישראל אסור גזירה שמא ירבה כשבילו. ואין משגיחין בקפ מאוניסם כל עיקר אף לשומרין מן העכברים שלא יראה כשוקל ביו"ט כדרך החול, אנשי

אנשי מזרח שוקלין ביו"ט בשר, אנשי מערב אוסרין אף לתלות בכף מאונים לשומרו מן העכברים מן הדא אין משניחין בכף מאונים כל עיקר :

צט) ונכרים המביאין בהמות ליו"ט מחוץ לתחום והוא יום השוק אם יש לחוש שבשביל ישראל הביאום אסורין מדאמר בעירובין בפרק ג' ההיא ליפתא דאתאי למחווא והיתה עיר שרובה נכרים הו"א רבא דכמישא אמר הא ודאי מאתמול עקרדה ושריא מאי דעתיק לאסרם על שבאו מחוץ לתחום הבא בשביל ישראל זה מותר לאכול לישראל אחר כל שכן הבא דארעהא דנכרים קמיתו לה, כיון דחזא דמפשי ומייתו להו אסר להו. הא דקיימא לן ביו"ט כב"ה במתניתין שהותרה הוצאה וכו', עיקר הדבר כך הוא כמו שפירש ר"ח וכן פירשו כל רכותינו בצרפת מתוך שהותרה הוצאה ביום טוב לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש ובלבד שתהא צורך יו"ט כאותה ששנינו ב"ש אוטרים אין מוציאין את הקטן למול ולא את הלולב לברך עליו ולא את ספר התורה לקרות בו ענין של יום וב"ה מתיירין אלו לבד שהן צריכין ליום במתוך שהותרה הוצאה וכו', למרנו מזה שאין להקל במלמולים אחרים כי אם לאותם הצריכים ליום, וכן מותר להדליק את הגר ביו"ט ללמוד דחציו לה' וחציו לכם כדאיתא בפ"ג דיו"ט ובפסחים, וחיובין ביום טוב משום כיבוי כמו בשבת כי הא דעולא כו' קם שמעיה ביומא מבא זקף לה לשרגא ואותביה רב יהודה והא תניא המסתפק מן השמן שבגר חייב משום מכבה אמר ליה לאו ארעהאי, והטעם דלענין כיבוי וגורם לכיבוי יו"ט ושבת שוין כי לא הותרה ביו"ט אלא הבערה שהיא צורך אוכל נפש אבל הכיבוי שאינו צורך אוכל נפש לא, ואם יש פתילה אחת בגר מותר לו להדליק כמה פתילות שירצה ואע"פ שימהר ויכלה השמן במהרה אין זה גורם לכיבוי ואע"פ דפסיק רישא הוא, דאין מתכוין לאותו הגורם אלא להאיר לו יותר, ועוד אמר קנפא שרי פירוש לערווי חושבא וממחרת להדליק את השמן, ועוד ההדלקה עצמה מותרת ומשום גורם לכיבוי לא נאסר הדלקת רבוי הפתילות שהיא צורך הדלקה :

ק) וגם מה שנהגו בכל מקום לתת שמן ומים בעששית של זכוכית בחול להיותה דולקת לכבוד שבת ויום טוב אין זה גורם לכיבוי שהמים אין גורמין לו את כיבוי שלא יכבה עד שיכלה השמן שבו, ואין גורם לכיבוי אלא כאותה ששנינו בפ"ג דשבת נוהגין כלי תחת הדלף בשבת ותחת הגר לקבל ניצוצות בשבת ואין צריך לומר בע"ש פירוש דאין זה מבטל כלי מהיכנו דניצוצות אין בהן ממש וראוי למלטלו, ולא יתן לתוכו מים מערב שבת מפני שהוא מכבה ואין צריך לומר בשבת מפני שמקרב כיבוי וזהו גורם לכיבוי דאסור דפסיק רישיה ולא ימות הוא דאי איפשר שלא יכבה, אבל גורם לכיבוי דשמא לא יכבה מותר כדתנן בפרק כל כתבי ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין רקנים בשביל שלא תעבור הדליקה ר' יוסי אוסר בכלים חדשים מלאים מים שאין יכולים לקבל את האור והן מתבקעים ומכבין את הדליקה ולית הלכתא כר' יוסי דקא סבר גורם לכיבוי אסור אלא כרבנן דיחיד ורבים הלכה כרבים :

קא) ואמר רב יהודה מלית שאחו בה האור מצד אחד פושטה ומתכסה בה ואם כבתה כבתה, וכן ספר תורה שאחו בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה, וגר שע"ג טבלא מנער הטבלא והיא נופלת מאליה ואם כבתה כבתה ובשוכח אבל במניח נעשה בסיס לרבר האסור פירוש דכל אלו לאו גורם לכיבוי הן דשמא לא יכבו, אבל גר שאחורי הדלת אסור לפתוח ולנעול דאבוי ורבא דאמרי הרווייהו מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ואסור לפתוח הדלת כנגד מדורה בשבת ואף ברוח מצויה דפסיק רישיה הוא דאי אפשר שלא יבעירו. במסכת בכורות פרק ג' השוחט את הבכור עושה מקום לקופיץ כו' פירוש ומשום חלדה תחת צמר מסובך ובשעת השחיטה תולש את השער דלאו היינו נוזו דאסור בגיזה ועבודה, ובגמרא איתא כנגרו ביו"ט מהו ומשני דאע"ג דסבר רב דבר שאין מתכוין אסור ביו"ט שרי דהוה ליה עוקר דבר מגדולו כלאחר יד שאין דרך לתלוש

לתלוש את הצמר ולא היו גזוז ומקשי ומאי שנא מהתולש את הכנף והמורטו דחייב ביו"ט ומשני שאני כנף דהיינו אורחיה, למדנו מזה שאסור ביום טוב למרום את הנוצה מן ציאר העוף לפני השחיטה ואע"פ שלצורך השחיטה הוא עושה הוי לה מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור עליה אבל איסור יש בה וכל שכן לרבינו אלפסי דפסק בשבת פרק כירה כשמואל ראות ליה בדבר שאין מתכוין כר' שמעון, ובמלאכה שאינה צריכה לגופה אית ליה כר' יהודה דחייב עליה דודאי אין לעשות כן, כך קבלתי מרבתי הקדושים מרנפירא בצרפת, (אב"ן). גדולי צרפת התמירו על עצמן שאינן אוכלין מקמח של כותים ביו"ט בימי הקציר משום בוקצה שמא נקצרו ונשחטו ביו"ט :

ברוך רחמנא דסייען

הלכות אירוסין ונשואין

(קב) **אסור** לעשות חופה ולכנוס ביום ראשון של פסח, וכן בכל המועדים ובחוליהם, ואע"פ שאין כתיב בו שמחה הלא הוקשו כל המועדים זה לזה שנאמר בחג המצות ובחג השבועות וגו', ולא עוד אלא שפתח בו הכתוב תחילה וכתוב ושמתח בחגך ולא באשתך, ולא מיבעיא שלש רגלים אלא אף ראש השנה ויום הכפורים כרגלים לענין אבל דיום אחר לפנייהם הם כ"ד יום כלפני רגלים אחרים, והם בכלל כל המועדות בהפלה ובקידוש ונקראו בפסוק מקראי קדש, הילכך אסור ככולן לכנוס, וזהו ששינוי אין נושאין נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות ולא מייבמין מפני ששמחה היא לו ואין מערבין שמחה בשמחה ומארסין אבל לא כונסין, ובירושלמי ר' יעקב בר אחא שמע לה מן הדא מלא שבוע ואת מכאן שאין מערבין שמחה בשמחה רבי לא שמע לה מן הדא כי הנוכת הבית עשו שבועת ימים והחג שבעת ימים, ואי בעית אימא מרבתיב ושמתח בחגך בחגך ולא באשתך ואי בעית אימא מפני המורח אי נמי משום ביטול פריה ורביה, ואע"פ שאסור לישא במועד מותר לישא ערב הרגל דעיקר שבתה וטירחא חד יומא הוא, ולמאן דאמר משום ביטול פריה ורביה שמא יהיה את עצמן עד לרגל ונמצאו במלים מפריה ורביה, לחד יומא לא משהי איניש נפשיה, אבל מחזיר הוא את גרושתו במועד שאינה תחילה לו ואינה שמחה לו, וירושלמי הדא דתימר מן הנשואין אבל גרושה מן האירוסין אסור, ובהשוכות הגאונים אע"פ שאמרו אסור לכנוס במועדים אבל אם כנסה קודם הרגל יום או יומים יכול ברגל לעשות סעודת הנשואין מפני שעיקר החופה בחבת חופה לילה הראשון ויכול לעשות סעודתו ביו"ט שכן שינינו חתן וכל שושביניו ובני החופה פמורין מן הסוכה משום דבעי בולהו למיחרי בסוכה ואין שמחה אלא בחופה ובוראי כשבנסה קודם הרגל מיירי דאי ברגל הא כתיב ושמתח בחגך ולא באשתך :

(קג) **וכתב** רבינו האי כי סעודת האירוסין האסורה במועד היא אותה שעושה אבי הארוסה לארום דמקריא סעודת אירוסין וכדתנן לאלול סעודת אירוסין בבית חמיו, ותניא סעודת אירוסין רשות דבריר' יהודה ר' יוסי אומר מצוה, ומקריא נמי סעודת חתן וכדתנן השולח סבלונות לבית חמיו ושלח שם במאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר וכו' אבל סעודת שעושה הארום לאבי הארוסה לא מקריא סעודת חתן : (קד) **המקדש** את האשה יקרשנה או בכסף או בממעות שאין עליה אבן דלא סמכא דעתה בקידושה דסברה שהאבן שוה יותר מכדי דמיה ולא גמרה ומקניא נפשה, ויאמר לה הרי את מקודשת לי בממעות זו כדת משה וישראל ובפני עדים כשרים, אבל המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושו אפי' שניהם מודים, ומברך על הכוס בפה"ג ואשר קב"ו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין כ"א מקדש ישראל, משום דכליק מנשואות אבר חופה ברישא והדר קידושין, ואכר

ואמר לנו כו' כמו ששנינו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה שלא מבלה , אע"פ שאין מברכין באיסור אין מזכיר כאן אלא כדי לחבב את ההיתר שאע"פ שהתחיל בה מעשה אסורה לו עד שתינשא לו ועד שיברך ברכת נשואין כדתנן במסכת כלה , אי נמי מפני שאיסור עריות איסור קדושה מזכירו בברכה , ומפני שפותח וחותם בקידוש (והבדלה) כדאיתא בכתובות פרק קמא תקנו בה ברכה על הכוס כקידוש והבדלה ומפני שהיא מצוה גדולה , וכן במילה :

קה) המארים בלא ברכה חיסר את אירוסיו ברכה שהיא מצוה , והמברך ברכת אירוסין בבית חתנים בירך ברכה שאינה צריכה אחר שברך בשעת האירוסין , ועוד ראיתי שבשעת הנשואין מקדש אותה והיא מקודשת לו ממכה שנים , ולברך ברכת אירוסין הן עושין כן כי לא ברכו בשעת האירוסין , ומה מועיל אחרי שלא עשו מיד בשעת האירוסין שהרי עובר לעשייתן היה בדין לברך לולא דאיכא למיחש דילמא הדרא בהו מ"מ סמוך לאירוסין יש לנו לברך , ואם נאמר שלעולם יכול לברך מידי רהוי אכוסיו הרם שאם לא כסה בשעת שחיטה ורישומו ניכר לעולם חייב לכסות וראוי לברך על כוסיו הרם , בלא קידושין שנייה יכול לברך , ורפיא בדיה :

קו) ואין מנהג לכנוס בין פסח לעצרת , ולא מפני שיש איסור בדבר אלא למנהג אבלות על מה שאירע שבאותו פרק מתו י"ב אלף זוגות תלמידים לר' עקיבא על שלא נהגו כבוד זה לזה , אבל מקדשין שאין שמחה אלא בחופה ונשואין , ומי שכנס אין בו שום איסור בעולם , ואך מנהג בצרפת ופרובינצא לכנוס מל"ג בעומר ואילך , ושמעתי בשם ר' זרחיה הלוי ז"ל מגירונדא שמצא כתוב בספר ישן הבא מספרד שמתו מפסח ועד פרום העצרת ומאי פורסא פלוגא כדתנן שואלים בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום ופלוגא מ"ו יום ומ"ו יום קודם העצרת והו' ל"ג בעומר :

קי) ובמקום שמברכין בשעת האירוסין מעת שמשליכין השעורים במכתשת לעשות שכר או שיהיו פריין ורביין כשעורים אף אם אין שם עשרה עם החתן אומר נברך שהשמחה במעונו על המזון שאכלנו משלו , מפני שהשמחה במעונו אינה ברכת חתנים ולא נמנית עמהם ואינה כי אם הוספת ברכה לענין השמחה ולכן אין צריך עשרה , אבל במקום שאין מברכין בשעת האירוסין אין מברכין שהשמחה במעונו כלל עד שעת נשואין שהרי עדיין לא נעשה בענין כלום עד שיקדש , לכך אין מנהג בארץ מולדתי כפרובינצא במקומות שאין מקדשין אלא ביום החופה לומר שהשמחה במעונו בסעודת הלילה שהרי לא קידש עדיין עד יום המחרת , אך ראיתי בצרפת גם כפרובינצא אף במקומות שמקדשין בעת האירוסין ואוכלין שם אין מברכין שהשמחה במעונו , ומעולם לא ראיתי מנהג שמברכין אותו , וי"ל מדאמרין בפרק קמא דכתובות רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא ובירך משעת אירוסין ולא אסתיעיא מילתא והדרי בהו , על כן טוב שלא לברך עד שעת החופה , (אב"ן) :

קכ) קבלתי מרבתי בצרפת שלכך נהגו לומר שהשמחה במעונו ולא בזבולו או במכונו ובלשון אחר , לפי מה ששנינו בחגיגה פרק אין דורשין שבעה רקיעין הן , וילון , רקיע , שמים , זבול , מעון , מכון , ערבות , מעון שבו מלאכי השרת אומרים שירה לכן אומרים שהשמחה במעונו , (אב"ן) . וזה שנהגו בצרפת ופרובינצא מכל החתנים מתעטפין בציצית בהכנסת החופה יש לי סמך במדרש למה נסמכה פרשת ציצית לנשואי אשה דכתיב גדולים תעשה לך וסמך ליה כי יקח איש אשה לומר לך חייב בציצית , (אב"ן) :

קכ) וחופה נקראת על שם שחופה אותה במליתו כדאיתא בהאשה נקנית לא יוכל למכרה כנגדו בה כיון שפירש מליתו עליה לשם נשואין שוב אינו רשאי למכרה , והמקרא מעיד ובא ופרשת כנפיך על אמתך כי גואל אתה , וכן מעיד הנביא ואפרוש

ואפרוש כנפי עליך וגו' וארשהיך לי באמונה, וזה הוא שכתוב את בתי נתתי שהכנסתיה לו לחופה, על כן מנהג צרפת ופרובינצא לתת מפה צבועה בראש בניהם זכר לפריסת הכנף שפורסין כנף בנגד עליה, (אב"ן):

קי) **ראיתי** בצרפת בשעה שמקדשין פורסין מלית אחד על החתן והכלה ומביבותם, ויש לדבר מעם לפי שברוב אסיפת העם אשר הוא שם יראה כמקדש אשה בשוק ורב מנגיד אמאן דמקדש בשוקא משום פריצותא לכן מכסין אותן לקדש בניצעות, (אב"ן). ואע"ג דקיימא לן כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן המבילה של גר לא נהגו לברך ברכת אירוסין לפני האירוסין דילמא הדרי בהו כדאיתא לעיל, ואף על פי שבכל המצות העושה המצוה הוא המברך עליה, מתוך שהחתן הוא פרוד לא יכוין לכו לברך, (אב"ן):

קיא) **שלשה** זמנים הם לברכת החתנים שהן שבעה עם ברכת הנהנין, כורא פה"ג, שהכל ברא לכבודו, ויצר האדם, אשר יצר את האדם, שוש תשיש, שמח תשמח משמח חתן וכלה, אשר ברא משמח החתן עם הכלה, יום ראשון של שבעת ימי החופה אומר כמו כן שהשמחה במעונו, ואם יש שם עשרה אומרים שבע ברכות על כוס אחר ולא על כוס של ברכת המזון לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות, וכך מנהג צרפת, אבל בפרובינצא אומרים אותם באותו כוס עצמו שכבר התחילו לוטר בו שהשמחה במעונו וכולן ברכות של מצוה וקדושה אחת הן, אבל ברכת אירוסין ונשואין בודאי אין לאומרין על כוס אחד שהרי בשתי מקומות נתקנו, דהניא מברכין ברכת אירוסין בבית האירוסין וברכת חתנים בבית חתנים, ר' יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין ברכת חתנים, וביהודה שנו כדי שיהא לבו גם בה, אבל בשאר מקומות בבית חתנים מברכין אותה, וכיון שנתקנו בשתי מקומות אי אפשר להיותם ככוס אחד, ועוד דזה מותר במועד וזה אסור במועד דהנן מברכין אבל לא כונסין, ובזו היא ארוסה והבא עליה במקילה, ובברכת חתנים היא נשואה והבא עליה בחנק, ועוד דאמרינן במסכת סופרים ובירושלמי אין עושין אירוסין ונשואין על כוס אחד לפי שאין עושין מצות חבילות, ואין לרבותם ליקנה'י, דהתם מעלות יו"ט ושבת קא השיב וקידושא ואבדלתא חדא מילתא היא שהרי בהבדלה עצמה מזכיר קדושת יו"ט וקדושת שבת בין קדש לקדש בין קדש חמור לקדש הקל והבדלה היא צורך הקידוש, כך קבלתי בצרפת משם ר"י מ"כ, (אב"ן):

קיב) **ומעם** לשש הברכות, הראשונה מפני כבוד העם המתאספין שם והיא מטבע קצרה ואין חותם בה בברוך ככרכת הפירות והמצות, שניה אינה מטובה שמדברת מענין יצירת האדם לכך פותח בה בברוך שאינה מענין הראשונה אחר שמתחיל לדבר מענין הוונג לכך פותח בה בברוך, שהים האחרונות הן ברכות הסמוכות ואין פותח בהן בברוך, הששית אשר ברא אע"פ שסמוכה לחבירתה פותח בה בברוך משום דאמרינן לה כשאין שם פנים חדשות ואין לה דין סמוכה לחבירתה, וכל ז' ימים אם יש שם פנים חדשות שאוכל שם אדם שלא אכל שם אתמול מברך כל הו' ברכות ואם אין שם פנים חדשות מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא, אבל בשבת בכל סעודה וסעודה מסעודה ע"ש ואילך אף אם אין שם פנים חדשות מברך על כל פעם ופעם ז' ברכות רשבת כפנים חדשות היא, דאמר בירושלמי ובב"ר ויכל אלהים ביום השביעי מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה אמר הקב"ה בואו ואמרו שירה פנים חדשות באו לכאן וזהו סומור שיר ליום השבת, (אב"ן). מו' ועד ל' אף אם יעשו בו סעודה אין לברך ז' ברכות שהרי עברו שבעת ימי המשהה ולא יאמר אשר ברא שהיא מברכת חתנים דאמרינן ההם מאי מברך והשיב אשר ברא ואמרי' מברכין ברכת חתנים כל ז' ולא יותר דשוב אינן חתן וכלה, אבל מו' ועד ל' אף אם לא יאמר סחמת הילולא מברך שהשמחה במעונו, וכל משבעה ועד ל' היינו בבית החופה וכשהחתן מיסב עמהן ואע"פ שאינו אוכל דקיימא לן אין חופה בלא שמחה כדאיתא במסכת סוכה, וכתב

וכתב רב שלום גאון ברכת חתנים 'כל שבעה כיצר, יום א' בשעת כניסתן לחופה מברך להו, מכאן ואילך מברך בשעת סעודה על כוס של ברכה בכל סעודה וסעודה אם יש שם עשרה וחתנים מן המניין ויש שם פנים חדשות בכל אחת מברך להו, וכן מנהג בשהי ישיבות, אבל שבת כפנים חדשות דמי:

קין) ומי שמת אביו או אמו בתוך ימי חופתו ישלים את שבעת ימי חופתו כיוון דכתיב ביה שמחה היו במועד ואין אבילות במועד, ואחר שישלים את ז' ימי חופתו ינהוג ז' ימי אבילות, ואע"פ שאין נוהג אבילות בז' ימי חופתו אסור בתשמיש המטה כללגבי מועד דאמר' אע"ג שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים שבצנעה נוהג דהיינו תשמיש המטה וכל שכן בז' ימי אבילות דאחר המועד, וכתב רבינו יעקב מ"כ דאין מנהג לחשוב מקצת היום ככולו אלא ביום שנאמר ויעש לאביו אבל ז' ימים, והואיל שכן גם בשבת לענין דברים שבצנעה נוהג, וכדאיתא בריש כתובות לענין מועד אע"פ שאמרו אין אבילות בז' נוהגת אף בלילה דאין מקצת אבילות נוהגת בלילה וחייב לנהוג אבילות לר' יוחנן כדמשמע בריש כתובות, כך קבלתי, (אב"ן):

קיד) ואין מברכין ברכת חתנים עד שיכתוב לה כתובה ולא מיקרי יחוד וחופה בלא כתיבה כדאיתא בכתובות פרק אע"פ דסתם חופה לביאה קיימא ואסור לבעול בלא כתיבה כדאמר רבא שרי למיבעלה בשבתא אמרו ליה והא לא כתיבא כתובה א"ל אתפשוה מטלמי, ודאמר ר' יהודה אף בבית האירוסין מברכין אותה וביהודה שנו שמתייחד עמה מוקמינן לה בדכתב לה כתובה:

הלכות דבר האבוד המותר בחולו של מועד

קטו) בפרק אין דורשין ובמועד קמן שלש רגלים תחוג לי בשנה את חג המצות השמור לימך על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה ולא מסרו הכתוב אלא לחכמים לומר לך איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת וכתוב חג האסוף חג שראוי לאסוף בו דבר האבוד, ואסר בתורת כהנים כל מלאכת עבודה לא תעשו אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה וצורך שיש בהן חסרון כים בבטלה שלהן כגון דבר האבוד לא תעשו, ויכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת וכו', ואע"ג דבמועד קמן מסיק דאיסור מלאכת חולו של מועד מדרבנן היינו מלאכת דבר האבוד אבל מלאכת שאינה דבר האבוד אסורה מן התורה כדאיתא באין דורשין, והניא אירך ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת מה שביעי עצור מעשיית מלאכה אף ז' ימים עצורים מעשיית מלאכה, ובפרק מי שהפך רב אשי אמר לא מיבעיא בימי אבלו מדרבנן הוא ושרי אלא אפי' במועד דאיסור מלאכה מדאורי' במקום פסידא שרי, שמעינן מכל הני דאיסור מלאכה בחולו של מועד מן התורה ובדבר שאינו אבוד, ובדבר האבוד אסור מדרבנן ושרי ליה רבנן, ואפילו מלאכת דבר האבוד ואיפשר להעשות לפני חגן וכיון מלאכתו במועד שריא מדאורייתא ורבנן אסרוה משום קנסא דאמר' התם וכולם שכווננו מלאכתם במועד יאבדו וקמיבעי' את"ל צורם און בכור קנסו בנו אחריו דאסור דאורייתא בין מלאכתו במועד מי קנסו בנו אחריו או לא, ובגמ' פ' השולח את"ל כיון מלאכתו במועד לא קנסו בנו אחריו דלא עביר איסורא דאורייתא מבר עבדו לכותים ומת מהו שיקנסו בנו אחריו, שמעינן מהא שבבל איסורא חולו של מועד לממונא קנסינן ולא לגברא, דתנן וכולן שכווננו מלאכתן במועד יאבדו, אבל מלאכת חול המועד שלא כוונה לעשותה במועד אף אם הפסידו מועד כגון למישע חביתא דחמרא ודפחרא דלא נפיש פסידן שרי, וחייבין ב"ד לגזור שלא יעשה אדם מלאכה בחולו של מועד וזולתי על פיהם להודיע איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת:

קטז) הדיימין והרצעטין והאושכפין שהן עניים וצריכין להתפרנס מותרין לעשות מלאכתן בחול המועד בצניעה ואף בפרהסיא שרתו לצורך המועד הן עושין

עושי, ואף במחבר לקרקע התירו חכמים דקתני ואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש זוורה ובורר וטוחן ובלבד שלא ידוש בפירות דאוושא מילתא, וכן אורי ליה רבא לרב חננאל מוכר וכותב כדי פרנסתו, והלכה כסתם משנה דהנן מוכרי פירות וכסות וכלים מיכרים בצנעה לצורך המועד, רב חצרו ליה חצרא בחולא דמועדא מכאן יש ללמוד שמוחר לומר ולחרוש הכרמים בזמן הצריך להם בחול המועד שאם יעברו זמנם וישתהו יפסדו, ולבצור בדבר שהפסידו מועד אף ע"י ישראל מותר וכל שכן ע"י כותים דהתורה חסה על ממונם של ישראל ודבר האבוד מותר, וכן מותר לאגור ולזפות חביות בחולו של מועד שהוא דבר האבוד ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד:

ק"ו מצאתי בתשובות הגאונים מי שבא דבר סחורה לירו לישא וליתן בצנעה בתוך ביתו בחולו של מועד מותר מפני שדבר סחורה לאו מלאכה היא אלא דבור בעלמא הילכך בצנעה היתר נמור היא שאפי' מלאכה כמקום שיש פרגמטיא האוברת מותר לעשות דקאמר רבינא הוה מסיק בהו זווי בבני אקרא דשנוותא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מהו למיזל האינדא עלייהו אמר ליה כיון דכל יומא לא משתכח להו והאינדא משתכח להו כפרגמטיא האבוד דמי ושרי, וכי תימא מהא דרבינא הוה ליה עיסקא והוי ליה למינקט מינה שיתא אלפי ושהייה לבתר ריגלא וזבנה בתריסר אלפי, התם מרת חסידות הוא דעביד דא' אסור למיזבן לא היה בא לידו ריוח כזה כי כדון עשה שלא מכרה באיסור הא למדת דשרי למיזבן וכיון שהחמיר על עצמו הרויח בדבר והצליח. ואני מצאתי בתוספתא דמשקין שאמר כותב אדם חשבונותיו במועד ומחשב אדם את יציאותיו במועד ומקבלין קבולת במועד למוצאי המועד, אבל לא ימור ולא ימנה ולא ישקול כדרך שהוא עושה בחול, מצאתי בירושלמי פרק מי שהפך את זיתיו ר' יעקב בר אהא בשם ר' יסא דרא שירתא שרי מיזבון מינה במועדא הוה ידע דשירתא מעייל ומוזלא עבירתא א"ר מנא אין ידע דהוא פחית מן קרנא יזבין ואי לא לא יזבין א"ר יוסי בר בון אגרא וקרנא קרנא הוא אין ידע דלא מזבין והוא פחת מן קרנא יזבין ואי לא לא יזבין, (אב"ן). ורבינו יעקב כתב כך על הלוואות כחולו של מועד יש שמחמירין אבל מותר הוא להלוות דלא אסרו בפרגמטיא אלא במשא ומתן של דבר סחורה אבל להלוות ברבית לא הוויא כפרגמטיא לאסור וההיא דרבינא דבני אקרא דשנוותא כו' היו חייבין לו מעות מדבר סחורה שמכר להן או בא לגבות מטלמלין נעבור מעותיו והיינו פרגמטיא דבר האבוד ושרי, ועוד כתב רבינו הם שהיה רבינא נתן להם מעות לפני הבציר על היין שיתנו לו בבציר והווי שפכי ליה מפי כופיתא כראמד באיזהו נשך ואל' רב אשי לרבינא דאחולי אחלי נבך ושרי דלא היו אומרים לו בשכר שהיו מעותיך במלין שאם ירצו לא יתנו לו אלא מעותיו וגם הוא לא יוכל לבקש מהן אלא מעותיו אבל הלוואה דאינה ענין פרגמטיא ודאי שרי, וכתב רבינו יעקב מ"ב על פרגמטיא המודמנת במועד קרובה לשכר ורחוקה להפסד שאם לא יקננה במועד לא ימצאנה אחר המועד אפילו הכי אסורה, ודבר האבוד מפורש במועד קטן כגון זרעים ששהו וכולהו דפרק משקין אבל מה שלא בא בידו אינו דבר האבוד, ופרגמטיא דרבינא דשהייה לבהר ריגלא וכו' יש להביא ראיה להיתר בדבר שבא לידו שיוכל למכור בלא איסור שאם היה בו איסור מה חירוש השמיענו התלמוד הא בודאי יש לו לשהותו אלא בודאי מותר היה והחמיר על עצמו ולכך הרויח, דומיא דההיא דשבת פרק כל כהני דההוא חסיד שנפלה דליקה בחצירו ומנע הכותים מלככות הדליקה ונעשה לו נס וירדו נשמים וככיה אע"פ שלא היה צריך שהרי אסרו נכרי שבא לכבות אין אומר לו ככה ואל תכבה, ודומיא דההוא דברכות פרק אלו דברים דההוא דעבר בשונג כב"ש ואשכח ארנקי מ"ר מרנפירא, אך על פרגמטיא המודמנת בחולו של מועד נראה מתוך הירושלמי שהבאתי למעלה שמוחר לקנותה וגם למכור את סחורתה אי מוולא ככל עבירתא בין קרנא בין אגרא, (אב"ן). וכתב רבינו הקדוש נ"ע שגם לאותם הטחמירין לאסור הלוואות בחולו של מועד אין לאסור אלא

אלא כשהלואה נעשית במועד אבל להתנות וליקח ערבות במועד על מלוה שלאחר המועד אפשר להיות שהוא מותר, והואיל שכן הוא גם להלוות במועד פירות שלו בחנם שבת ראשונה שהמועד בתוכה ואם יעכבם יותר יתן הריבית משם ולהבא איפשר שהוא מותר, שגם בפרנסמייא נמורה אם ילוה ישראל לכותי מעות שלא ברבית על הסחורה על מנת שאם לא יפרעם לסוף שמונה ימים שתהא הסחורה קנויה לו או לאותו ישראל איפשר שהוא מותר שהרי אין עיקר הסחורה הזאת נעשית שלו אלא לאחר המועד, (אב"ן הירחי וצ"ל):

ק"ח) בר"ש ז"ל שאם מת אדם בחול המועד שיש לוטר עליו צדוק הדין וקדיש שאין זה הספר וחלול המועד אלא הוראת וירוי וקבלת דין שמים, וכדאמרין אבל מתעסקים בו לנחמו. [כמו] דרש לו ר"ש ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו שגובה ממעשה ידיו לכפר עליו, וכדררשינן בב"ק אל תצר את מאוב כשכיל שתי פרידות טובות עד כאן:

הלכות נדה הצריכות, לבל יקלו בני אדם בהן.

ק"ט) שבת בפ"ק מעשה בהלמיד אחד שקרא ושנה ושמש ת"ח הרבה ומת בחצי ימיו והיתה שואלת אשתו מה זה ועל מה זה, נודמן לה אליהו ז"ל אמר לה בתי בימי נדותיך מהו אצליך אמרה לו חס ושלום לא נגע בי, בימי לבוניך מהו אצליך אמרה לו אבל ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עשה מעשה, אמר ברוך המקום שחרגו שנאמר ואל אשה בנרת טומאתה וכו', הגירסא הזאת ככל ספרי עולם, ויש לתמוה וכו' היו מחמירים בימי נדה דאורייתא מימי ליבון דובה והלא בנדה דאורייתא אף אם תראה כל ז' ופוסקת בשביעי לערב מובלת ומשמשת ואילו בזבה השב ז' נקיים בלא דם כלל והטבול והשמש, על כן הגירסא על הנכון כמות שהוא בפרקי אבות דר' נתן בתי בימי ובוהיך מהו אצליך ח"ו לא נגע בי, בימי לבוניך מהו, שהיו מחמירין בזיבה ממש מימי ליבון, ואם הגירסא בהיפך או אתיא שפיר, ימי ליבון הן שהיא סופרת ז' נקיים ולובשת בגדים לבנים שאם תראה בהן הכיר מיד והסתור את המנין, גם שני הגירסות יש לתמוה עליהם והלא בלא טבילה הן בהכרת, אלא יש לפרש שזה המעשה אחר תקנת ר' זירא היה וטבילה האשה לאחר נדתה ברין נדה דאורייתא, וספרה ז' נקיים כתקנת ר' זירא לטבול אחריה ושאל לה אליהו ז"ל בימי נדותיך כל ז' מראייה ראשונה קודם טבילה הנדה מהו אצליך ואמרה ח"ו לא נגע בי לפני הטבילה, בימי לבוניך אחר טבילת הנדות מהו אצליך אבל עמי ושתה עמי וכו', ברוך המקום שחרגו שהרי אמרה תורה וכו', כלומר ומאחר שהחמירו בזבה ועדיין לא טבילה אחר ז' נקיים כי אם אחרי שבעת ימי הנדות הרי הוא בהכרת, וזה שלא אמר לה שהרי אמרה תורה ואחר תטהר לפי שלא היתה זבה נמורה אלא כתקנת ר' זירא ברם טיפה כחרדל בעלמא כך קבלתי מרבתי בצרפת, (אב"ן הירחי). ולכך אינה מברכת על הספירה כעל ספירת העומר שאם תראה והסתור הרי עשתה ברכה לבטלה. שלא נשא, הקב"ה פנים לתורתו שלמד וגלה קלונו לעולם, ופ"א שלא נשא, הבחור פנים לתורה ואל אשה בנרת מיטמתה עד שתטבול דכתיב שבעת ימים תהיה בנדתה תהא כנדה עד שהבא במים לטבילה, בתורת כהנים כתיב במדין אך במי נדה יתחמא מים שהנדה מובלת בהן וכתוב בזבה וספרה לה שבעת ימים אחר תטהר אחר שתטהר כספירת שבעה נקיים תטהר במים חיים או במי מקוה: שהטהרה היא הטבילה כדכתיב אך מעין ובור מקוה מים יהיה מהור מה מעיין בידי שמים אף בור ומקוה בידי שמים, מימי גשמים דקו וקיימי, וכתוב יהיה מהור כמאן לכל הממאות שהן על איש ואשה שיטבלו כאלו ויהיו מהורים. ושאלו מקמי רב יהוראי גאון ז"ל טבילה נדה מן התורה מנין ואמר ק"ו ממגעה ומה הנוגע בה מעין טבילה נדה עצמה.